

FRANS VERHAGEN

GESCHIEDENIS
VAN DE
VERENIGDE
STATEN

Boom – Amsterdam

Afbeelding omslag Vlag van Amerika,
met de hand getekende aquarel (123RF © Madam Saffa)
Vormgeving Bas Smidt

© 2023 Frans Verhagen

Dit boek is eerder verschenen onder

ISBN 978 90 5875 814 9

Eerste druk, 2017

Tweede druk, 2018

Derde, uitgebreide druk, 2021

Vierde, uitgebreide druk, 2023

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever
without the written permission of the publisher.*

ISBN 978 90 2444 125 9 / NUR 680

www.boomgeschiedenis.nl

www.boom.nl

'The past is never dead. It's not even past.'
William Faulkner in *Requiem for a Nun*

INHOUD

Voorwoord	16
HOOFDSTUK 1	
1612-1750 DE EXPLORATIE VAN EEN CONTINENT	19
Heidense en barbaarse landen	20
De zuidelijke kolonies	23
De eerste slaven	25
De noordelijke kolonies	26
Een grote migratie	29
Nieuwe nederzettingen	32
Hout, vis en zout	34
Fransen en Hollanders	37
De Carolina's	40
Een rijk land	44
Verwijdering tussen Engeland en Amerika	45
Geen slecht leven	48
<i>De Pilgrim Fathers</i>	22
<i>Pocahontas</i>	27
<i>De heksen gerichten in Salem</i>	31
<i>Nieuw-Nederland</i>	38
<i>De slavenhandel</i>	42
<i>Great awakening</i>	47

HOOFDSTUK 2

1751-1786 ONAFHANKELIJKHEID 51

Hoge kosten voor de Engelsen	54
Handelsnetwerk met Afrika	55
Aanstootgevende wetgeving	59
Georganiseerde tegenstand	61
Groeiende saamhorigheid	64
Thee in de haven van Boston	68
First Continental Congress	69
Massachusetts in opstand	72
Vrijheid of de dood	73
Battle of Bunker Hill	75
Second Continental Congress	77
Jeffersons Onafhankelijkheidsverklaring	79
Meer inhaalactie dan revolutie	84
Dertien grondwetten	86
De chaos van een oorlog	87
De vrede van Parijs	90
Northwest Ordinance	92
Madison ontmoet Hamilton	93
De conventie in Philadelphia	96
Take it or leave it	99
<i>De missies in Californië</i>	53
<i>De wereld van de Founding Fathers</i>	58
<i>Benjamin Franklin</i>	62
<i>John Adams in Amsterdam</i>	67
<i>Het Romeinse voorbeeld</i>	71
<i>Jefferson en slavernij</i>	76
<i>Northwest Ordinance</i>	80
<i>De Cumberland Gap</i>	83
<i>De Federalist Papers</i>	88
<i>De Republiek der Nederlanden als voorbeeld</i>	94

HOOFDSTUK 3

1788-1828 EEN NIEUWE REPUBLIEK 101

Jefferson versus Hamilton	104
---------------------------------	-----

Impliciete bevoegdheden	107
Advies en instemming	109
Een omstreden verdrag	111
Slavernij als moreel probleem	115
Oorlogsdreiging	117
Een derde revolutie	121
Oorlog met Tripoli	124
De oorlog van 1812	127
Banken en de federale overheid	130
Goede gevoelens en een economische crisis	132
De omslag van lokaal naar landelijk	136
Jackson betreedt het toneel	142
<i>Pierre L'Enfant en Washington DC</i>	103
<i>Eli Whitney en de cotton gin</i>	108
<i>John Marshall</i>	113
<i>De Lewis and Clark Expedition</i>	118
<i>Het Erie Canal</i>	123
<i>De mormonen</i>	129
<i>Tocqueville en de Amerikaanse democratie</i>	134
<i>Eerste vrouwenbeweging: Seneca Falls</i>	137
<i>Harriet Tubman en de Underground Railroad</i>	140
HOOFDSTUK 4	
1829-1860 REVOLUTIONAIRE VERANDERINGEN	144
Het leven aan de frontier	147
De nullificatiecrisis	149
De oorlog tegen de bank	153
Economische crisis en de Trail of Tears	155
Opnieuw Texas	159
Een stroom van immigranten	163
Het Compromis van 1850	166
Het Supreme Court ontsteekt de lont	169
Begin van de Burgeroorlog	172
Manifest destiny	146
De erfenis van Andrew Jackson	151
Blokhutcampagnes	157

Hollanders in Amerika	160
John Calhoun, ideoloog van het Zuiden	164
Lincoln-Douglas-debatten	168
De raid op Harpers Ferry	171

HOOFDSTUK 5

1861-1900 BURGEROORLOG, RECONSTRUCTIE

EN POPULISME	174
---------------------------	------------

De aanval op Fort Sumter	175
Confederale structuur van het Zuiden	179
Grootmoedigheid en flexibiliteit	181
Reconstructie	183
Het Congres tegen president Johnson	186
Nieuwe economische orde	188
Mijnwerkers, veehouders, boeren en spoorwegen	192
Gemarginaliseerde indianen	194
Nietsdoen als beleid	198
Angst, terreur en gestolen verkiezingen	200
Het invoeren van de segregatie	202
Immigratiegolven	204
De corrumpering van de politiek	208
De depressie van 1893	210
Kruis van goud	214
Urbanisering	218
Tegenstelling Noord en Zuid	219
Opgepoetste variant van manifest destiny	221
Oorlog met Spanje	223
Lincolns Emancipatieverklaring	177
Lincolns Gettysburg Address	180
Homestead Act	185
Instelling van de tijdzones	190
Van krantenjongen tot miljonair	196
Prikkeldraad	201
Robber barons	206
How the Other Half Lives	212
De nieuwe immigranten van de jaren negentig	217
Het Vrijheidsbeeld	222

HOOFDSTUK 6

1901-1932 ENTREE OP HET WERELDTONEEL 226

Progressive Movement 227

Radicaal progressief 230

Segregatie en migratie 234

Buitenlands beleid 236

William Tafts onmogelijke rol 239

Van oude en nieuwe immigranten 241

Waterval aan wetgeving 244

Een te belangrijk land 246

Snel opschalen 250

Overtuigd van eigen gelijk 251

De roaring twenties 255

Rust in de tent 258

Niet meer dan nodig was 261

Een Republikein met sociale instincten 265

Crash en depressie 267

Onmogelijke oplossingen 272

Amerika als smeltkroes 229

Natuurbescherming 233

De Triangle-brand 238

Het ontbreken van socialisme in de vs 243

De Red Scare 248

Drooglegging 254

Sacco en Vanzetti 259

De humor van Calvin Coolidge 263

De Grote Migratie: zwarten trekken noordwaarts 268

Het apenproces 271

HOOFDSTUK 7

1933-1960 VAN DEPRESSIE NAAR AMERICAN CENTURY 275

Alfabetsoep 277

Drie fasen van de New Deal 281

Presidentieel buitenlands beleid 285

Kritiek op de New Deal 286

Cash-and-carry 289

Vier vrijheden	291
Pearl Harbor als boemerang	294
Arsenaal van de democratie	297
De internering van Japanse Amerikanen	299
De oorlog in Europa	301
Eiland springen in de Stille Oceaan	303
Een comeback van internationalisme	304
Beleid op de tast	308
Onbaatzuchtig idealisme	311
De moraliteit van Hiroshima	313
Visionaire wetgeving	316
Industriële onrust	317
Een ijzeren gordijn	319
Trumandoctrine	322
Marshallhulp	323
Trumans verrassende overwinning	326
Collectieve paranoia	329
Oorlog in Korea	331
Morele urgentie als missie	334
Politieman van de wereld	338
Nucleaire drieslag	340
Jaren vijftig	342
Het probleem dat niet wilde verdwijnen	344
Het Supreme Court spreekt zich uit	347
Militair-industrieel complex	349
Golfspelende president	352
Verkiezingen van 1960	354
<i>Huey Long, populist uit Louisiana</i>	<i>278</i>
<i>Oakies: vluchtelingen uit Oklahoma</i>	<i>284</i>
<i>Pearl Harbor</i>	<i>292</i>
<i>Rosie the riveter</i>	<i>296</i>
<i>Jalta</i>	<i>300</i>
<i>De GI Bill of Rights</i>	<i>305</i>
<i>Hiroshima</i>	<i>310</i>
<i>Segregatie: een Amerikaans dilemma</i>	<i>315</i>
<i>De heksenjacht van senator Joe McCarthy</i>	<i>330</i>
<i>Interstate Highway System</i>	<i>337</i>
<i>Airconditioner</i>	<i>341</i>

Spoetnik	346
Elvis de Pelvis	350

HOOFDSTUK 8

1961-1980 DE SIXTIES EN HUN NAWEEËN	356
--	------------

Roekeloos gedrag	357
Eerste Cubacrisis	360
Burgerrechten en de moord op Kennedy	362
Johnson verbaast de natie	366
De Great Society	368
Burgerrechtenwetgeving	369
De vlucht naar de suburbs	372
Studentenbeweging	376
De Sun Belt	379
De escalatie in Vietnam	381
De vredeskandidaat	385
Nixons doorzettingsvermogen	389
Strategische visie	390
Een nieuw Chinabeleid	391
Uitbreiding van de overheid	395
De herverkiezingscampagne van 1972	396
Fords nachtmerries	399
De commissie-Church	402
Stagnatie, inflatie en werkloosheid	403
Onmacht en frustratie	405
Mensenrechten	407
Haardvuur en een wollen trui	410

Cubacrisis	358
De race naar de maan	364
Camp David	370
Counterculture	374
Woodstock: drie dagen van vrede & muziek	378
Pentagon Papers	383
Milieubeleid	387
Watergate	392
De Walmartrevolutie	400
De opkomst van christelijk rechts	404

De twee Steves 409

HOOFDSTUK 9

1981-2023 POLARISATIE EN STAGNATIE 412

Onbezorgd leiderschap 413

Belastingopstand 415

Evil empire 418

Voorkeur voor rechtse dictators 421

Digitale revolutie 422

Tweede termijn 424

Iran-Contraschandaal 427

De heiligverklaring van Ronald Reagan 429

Gebrek aan visie 431

Goede contacten met Gorbatsjov 432

De Golfoorlog 435

Babyboomers aan het bewind 438

Republikeinse winst 439

De nieuwe economie 442

Op zoek naar een visie 444

Het Lewinsky-schandaal 445

Magere oogst 447

De aanval op Amerika 449

Oorlog in Irak 451

Strategische blunder 455

Vleugellamme regering 456

De crash van 2008 459

Een bruggenbouwer loopt vast 461

Obamacare 463

De oorlog tegen IS 466

Openingen naar Iran en Cuba 467

Ontevreden kiezers 468

Make America Great Again 473

Een 'Amerikaans bloedblad' 477

Voor wat hoort wat 481

Democraten winnen het Huis terug 485

De coronacrisis 487

Grimmige sfeer 489

I Won the Election 490

Ambitieuze start	496
Buitenland post-Trump	499
De rode golf die een rimpeltje bleek	502
Het Vietnam Memorial	416
Star Wars	420
Iran-Contraschandaal	425
Indiaanse casino's	430
Monica Lewinsky	436
Overvolle gevangenissen	440
9/11: echo's van Pearl Harbor	448
Orkaan Katrina	454
De Grote Recessie	458
Het Supreme Court en Citizens United	462
Ziektekosten	465
Verslaafd aan wapens	466
Fox News	472
Sociale Media	476
Black Lives Matter	482
De bestorming van het Capitool	492
Het Supreme Court en abortus	500
EPILOOG	505
De verleiding van muren	507
Een disfunctioneel systeem	510
Checks and balances	513
Een samenleving met problemen	515
Natuurlijke regeringspartij	517
Presidenten	520
Boekenessay	524
Dankwoord	535
Illustratieverantwoording	536
Namenregister	540

VOORWOORD

De grootste valkuil bij het schrijven van een geschiedenis van de Verenigde Staten is de gang daarvan vanzelfsprekend of zelfs onvermijdelijk te achten. Het is verleidelijk om terugkijkend vanuit het heden allerlei ontwikkelingen te zien als opmaat naar wat later gebeurd is. Alsof het allemaal vanzelf sprak, alsof de American Century een soort autonoom proces was. Veel Amerikanen zien hun geschiedenis zo, niet gehinderd door twijfel of veel kennis van die geschiedenis.

Zo vanzelfsprekend was het allemaal niet. Dat er één Verenigde Staten is en dat we daarover in het enkelvoud praten, is op zich al een wonder. Het land had al vlak na zijn onafhankelijkheid uiteen kunnen vallen, of uiteen kunnen spatten in de Burgeroorlog. In retrospect verlichte geesten zoals Thomas Jefferson, Alexander Hamilton, Abraham Lincoln en Franklin Roosevelt waren controversieel in hun tijd en vaak lang niet zo ruimdenkend of visionair als de geschiedenis hen heeft gemaakt.

In dit boek over de geschiedenis van Amerika heb ik geprobeerd deze valkuilen te vermijden. Die geschiedenis is geen lineair verhaal. Het is niet altijd een mooi verhaal, soms ronduit lelijk. Een land dat tot maar vijftig jaar geleden zijn zwarte burgers behandelde als tweederangs Amerikanen, hun de rechten ontzegde die andere burgers wel hadden en weigerde hen te beschermen, ook dat is Amerika. Wel is het altijd een fascinerend verhaal, nooit saai, nooit voorspelbaar.

Dit boek heeft een lange voorgeschiedenis. Vrijwel al mijn journalistieke werk had direct of indirect met Amerika te maken. Soms schreef ik over ontwikkelingen als die geschiedenis letterlijk plaatsvond, tijdens mijn jaren

in Washington zelfs om de hoek van waar ik woonde. Mijn boeken plaatsen Amerika altijd in een historische context, vanuit de overtuiging dat je het land anders niet kunt begrijpen. Geleidelijk aan drong zich de uitdaging op om een volledige geschiedenis te schrijven.

Vaak werd me gevraagd wat voor visie ik heb op die Amerikaanse geschiedenis, in de verwachting dat ik een totaalbeeld had waarin alles paste. Ik denk dat het juist Amerika's eigenheid is, en zijn charme, dat zo'n beeld niet goed mogelijk is. Voor mij is de studie van Amerika altijd gekenmerkt door de spanning tussen ideaal en werkelijkheid, ambitie en teleurstelling, oprechtheid en hypocrisie, Jefferson en Hamilton. Spanning, dat is het juiste woord. Amerika is een land met een januskop, met twee gezichten, meestal tegelijkertijd opgezet. Een gekmakend onredelijk land maar ook een fascinerend land waar ik van houd, zij het niet onvoorwaardelijk.

Amsterdam, juni 2017

VOORWOORD BIJ DE DERDE, UITGEBREIDE DRUK

De eerste versie van dit boek eindigde met de verkiezing van Donald Trump tot 45ste president van de Verenigde Staten. Hij was eerder een symptoom dan de oorzaak van Amerika's problemen, schreef ik toen als afsluiting.

Vier jaar later is het symptoom zelf een probleem geworden, toe te voegen aan alles wat onopgelost is blijven liggen en dat is niet gering. Afgezien van de coronapandemie in het laatste jaar van Trumps presidentschap vonden er in die periode geen grote rampen of desastreuze ontwikkelingen plaats. Geen 9/11, geen nieuwe oorlog, en tot aan de coronacrisis geen economische problemen.

De persoon van Donald Trump zelf was de focus van de vier jaar tussen januari 2017 en januari 2021. We lopen altijd het risico de rol van Amerikaanse presidenten te overschatten. In het geval Donald Trump kunnen we dat risico negeren. Zijn presidentschap draaide om hem, enkel en alleen om hem, van de inauguratiespeech tot en met het luidkeels 'fraude' roepen toen hij de verkiezingen verloor.

Donald Trump zal een van de meest significante presidenten blijken in de Amerikaanse geschiedenis, iemand die voor langere tijd het land beïnvloedde. Dat zegt niets over de vraag of een president geslaagd of mislukt is. Zelfs de meest dramatisch mislukte presidenten lieten langdurige erfenissen na.

Zoals dit boek laat zien, zoals Amerika's geschiedenis laat zien, is polarisatie een vast onderdeel van Amerika's functioneren. Was het vroeger een positieve kracht, nu werkt het eerder destructief. Mijn doelstelling is onverminderd om de lezer het materiaal te bieden om ook het Amerika van morgen te begrijpen.

Amsterdam, december 2020

VOORWOORD BIJ DE VIERDE, UITGEBREIDE DRUK

In deze nieuwe druk nemen we het verhaal van Amerika mee naar het voorjaar van 2023. Zo kunnen de aanval op het Capitool, de blijvende aanwezigheid van Trump en zijn Big Lie over de verkiezingsuitslag, maar ook de eerste jaren van Bidens presidentschap aan de orde komen.

Amsterdam, april 2023

PRAKTISCHE NOTEN

Ik heb me een aantal vrijheden gepermitteerd om het lezen te vergemakkelijken. Ik schrijf vaak 'Engeland' als ik het in werkelijkheid heb over Groot-Brittannië, zoals ik vaak 'Amerika' gebruik wanneer Verenigde Staten meer op zijn plaats was geweest. Het grootste deel van directe citaten heb ik in het Nederlands vertaald, behalve als termen of frasen deel zijn geworden van het dagelijks spraakgebruik, zoals 'a date that will live in infamy', FDR's woorden na Pearl Harbor, of citaten uit de redevoeringen van Abraham Lincoln en William Jennings Bryan.

HOOFDSTUK 1

DE EXPLORATIE VAN EEN CONTINENT 1612-1750

De geschiedenis van de Verenigde Staten, die dan natuurlijk nog niet als zodanig bestaan, begint als de eerste Europeanen zich permanent vestigen in Noord-Amerika. Wat er voor die tijd op dat continent plaats had, is voor deze geschiedschrijving niet vreselijk relevant. Dit is geen geschiedenis van Noord-Amerika, maar een geschiedenis van de Verenigde Staten. Wat die eerste Europeanen aantroffen en hoe ze daarmee omgingen, is natuurlijk wel deel van dat verhaal.

Rond 1500 leefden op het huidige grondgebied van de Verenigde Staten en Canada waarschijnlijk zo'n 5 miljoen mensen, collectief indianen genoemd. Sommigen van hen woonden in permanente nederzettingen, anderen waren nomadisch, winter- en zomernederzettingen afwisselend. Deze oorspronkelijke bewoners zouden slachtoffers worden van de veroveringsdrang van de Europeanen, in eerste instantie door meegebrachte ziekten waartegen ze geen weerstand hadden. Geweld was altijd een belangrijk facet van het leven in Amerika. De indianen werden bruto opzijgeschoven of uitgemoord, en slavernij, de erfzonde waarmee de Verenigde Staten zouden opgroeien, was vrijwel onmiddellijk aanwezig. Ook onderling waren kolonisten geen doetjes. De samenleving die ontstond aan de rand van de beschaafde wereld was wreed en ongenadig.

Waarschijnlijk waren bewoners van IJsland en Scandinavië omstreeks 980 de eerste Europeanen die Noord-Amerika bereikten. Ze lieten nauwelijks sporen na. In de zestiende eeuw werden ze gevolgd door Spanjaarden, die vanuit Mexico en de Caribische eilanden noordwaarts trokken. In hun zoektocht naar goud kwamen zij zo ver als het huidige Kansas, maar het

bleef bij zoeken. De belangrijkste erfenis die ze achterlieten was het paard, waarvan de Noord-Amerikaanse variant tienduizend jaar tevoren was uitgestorven. De aanwezigheid van dit dier had de levens van de indianen fundamenteel veranderd. Nomadische stammen legden grotere afstanden af, ruiters konden effectiever jagen op bizens, onderlinge gevechten werden destructiever.

Vergeleken met de Spanjaarden en de Portugezen waren de Engelsen, de Fransen en ook de Nederlanders laatkomers in het exploreren van de Atlantische Oceaan. In 1534 had de Franse zeevaarder Jacques Cartier overwinterd in het gebied van de St. Lawrence rivier, in het huidige Canada. Hij keerde terug in 1541, op zoek naar het goud en de diamanten die daar volgens de verhalen te vinden zouden zijn. De Fransen zetten ook kleine kolonies op in Florida, aan de zuidpunt van de huidige Verenigde Staten, en aan de rivier de Savannah in wat nu South Carolina heet. Ze werden verjaagd door de Spanjaarden, die vanuit het Caribisch gebied een veel gemakkelijker claim op het gebied konden leggen en houden. Zij stichtten in 1565 St. Augustine, het stadje in Florida dat geldt als de oudste permanente Europese nederzetting in de Verenigde Staten. De Fransen trokken zich terug tot de monding van de St. Lawrence, waar Samuel de Champlain in 1608 Québec stichtte, de eerste nederzetting in Nieuw-Frankrijk.

Natuurlijk waren ook de Engelsen geïnteresseerd in dit niet-geclaimde gebied. De Engelse zeevaarder John Cabot was in 1497 al eens langs Labrador gevaren, in het noordoosten van Canada. Een jaar later bezocht hij Nova Scotia. Ontdekkingsreizigers als Walter Raleigh en anderen hadden de kust al geëxploreerd. Het leverde enkel wat semipermanente vissersdorpen op. Aan het begin van de zeventiende eeuw komt de geschiedenis op gang die ons hier aangaat.

HEIDENSE EN BARBAARSE LANDEN

De Europeanen die van Amerika de Verenigde Staten zouden maken, bereikten het continent op drie punten. In het zuiden vestigden ze zich eerst op een eiland voor de kust van het huidige North Carolina, later op het vasteland van wat nu Virginia heet. In het noordoosten kwamen ze aan land waar nu de staat Massachusetts ligt. De verschillen tussen beide zouden grote gevolgen hebben voor de geschiedenis van Amerika.

Het derde punt van aankomst krijgt meestal minder aandacht: het zuidwesten. Rond 1630 bouwden franciscaanse missionarissen en Spaanse sol-